

Repetiție cu „...judo” sau „caraté” la „Regele Lear”. Oswald (Ovidiu Moldovan) și Lear (George Constantin).

Repetiție la Național

de Monica Săvulescu

Deși se repetă de aproape două luni, în fiecare dimineață, la intrarea în scenă, actorii distribuți în Regele Lear trăiesc un scurt moment de neliniște. El nu se explică numai prin conștiința responsabilității pe care o presupune o asemenea întreprindere, (să joace un rol într-o piesă shakespeariană nu i se întâmplă, de obicei, fiecărui actor de prea multe ori în viață!). Neliniștea provine și din specificul muncii la acest spectacol. Dacă ar fi să-i numim principala însușire, munca aceasta se axează pe elementul Relație. Spectacologic, elementul se constituie din două componente: relația între colaboratorii echipei angajate în realizarea reprezentăției și relația între creatori și spectatori. Pe ambele tărâmuri se propun acum soluții, al căror inedit și a căror eficacitate vor fi apreciate desigur, numai la premieră. Deocamdată încă se repetă și după cum se știe, repetiția înseamnă stare de provizorat. Aici și acum, la Regele Lear, mai mult parcă decât la oricare alt spectacol. S-a început printr-un număr neobișnuit de restrâns de

repetiții la masă. După o lectură a textului, regizorul Radu Penciulescu și-a expus un punct de vedere asupra piesei. El consideră că ne aflăm în fața unui eseu filozofic despre libertatea individuală. Regele este un bătrîn dornic să iasă la pensie, ostentiv de ani și de situația lui specială, de a fi omul nr. 1 și deci, sclavul nr. 1 al puterii. El își propune acum experiența libertății. Nu prevede că lipsa puterii îi va dezvălui o lume complet necunoscută. În funcție de gradul lor de dependență sau de independență, persoanele aflate în preajma lui își schimbă atitudinea față de fostul suveran. Încăpăținat, orgolios, acesta continuă să mizeze pe un alt gen de autoritate: presupusa autoritate a omului liber. Se confruntă cu oamenii din jur; se confruntă, în dorința lui de absolut, cu forțele naturii (scena furtunii). Pe scară cosmică, libertatea este însă limitată de lipsa de finalitate a universului, la scara umană, ea este determinată de sensul acordat de către colectivitate valorilor morale. Experiența îi dezvăluie lui Lear o

Sus și jos: variante pentru „scena mostenirii”. Interpreți (de la stînga): Radu Itcus, Eliza Plopeanu, Constantin Dinulescu, Silvia Popovici.

lume absurdă, un haos al valorilor. El atinge dimensiunea personajelor tragice, atît prin demersul întreprins, cît și prin efectul acestui demers. Căci inițiativa dobîndirii libertății l-a dus la nebunie; paradoxal, efectul acestei inițiative a însemnat însă cunoaștere lucidă. Lear devine astfel un lucid, într-o lume nebulă.

Acesta este însă un prim decupaj în textul piesei. Penciulescu acordă realizatorilor spectacolului libertate deplină. Trupa este eterogenă, experiența de viață și de creație diferă aici de la individ la individ. Textul are o valoare de simbol. Fiecare actor se apropie de acest simbol prin realitatea concretă a personalității sale. Numai colaborarea deplină dintre aceste personalități ar putea realiza scenic echivalentul simbolului, îmbogățit acum prin autenticitate, prin actualitate, prin viață. Acest deziderat presupune desigur spirit de echipă. El presupune un climat intelectual — și în acest scop se fac la repetiții lecturi, se citește căiete de adnotări și jurnale ale marilor regizori ai lumii, se ascultă benzi de magnetofon și se discută despre experiența altor colective teatrale — și o perfectă concordanță scenică, astfel încît fiecare repetiție înseamnă ore și ore de mișcare și de improvizație pe o temă dată. Dacă metoda va da sau nu va da rezultat, se va vedea desigur, numai la premieră.

Deocamdată ritmul de lucru este încă relaxat. Se repetă actul I și pentru fiecare scenă se încercă un număr nesfîrșit de variante. Se hotărăște astfel, la un moment dat, ca trecerea de la scena împărțirii averii la scena dintre Goneril și Regan — începutul crizei valorilor morale — să se realizeze printr-un colaj al celor mai semnificative replici ale piesei. Ideea colajului, pusă în aplicare, duce parcă la un efect artificial, confectionat. Păstrarea ei în spectacol este pusă sub semnul întrebării. În scena următoare, Silvia Popovici (Goneril) și Eliza Plopeanu (Regan) propun o altă soluție. După momentul de ritual al curții, după împotrivirea Cordeliei și după prima înfrîngere a lui Lear, bucuria neașteptată și risul besmetic al celor două fete dovedesc fără îndoială că ne aflăm într-o lume în care valorile morale se zdruncină, intră în criză.

George Constantin (Lear) este la un moment dat stînjinit de ritmul împus de asistență replicilor sale, în scena conflictului cu Cordelia. După cîteva încercări, la sugestia lui, ritmul este schimbat. Valeria Seciu (Cordelia) încearcă să-și strecoare, să-și refrazeze replica, în funcție de noul ritm pe care îl susțin cei prezenți, prin sacadate bătăi din palme. Emoția momentului cîștigă în plînătate.

Și Florica Mălureanu a renunțat pe parcurs la prima ei intenție de cadru scenografic: o boltă aurită care să coboare după momentul de ritual și să se transforme în

Regele Franței, interpretat de Matei Gheorghiu (la mijloc), trebuie definit printr-o singură replică și un singur gest, așa cum sugerează regizorul Radu Penciulescu (stînga).

Regele Lear (George Constantin) și Bulonul (Constantin Rautchi) fără hlamidă și fără tichie.

podium. Acum, decorul se constituie dintr-un practicabil circular, cu pantă înclinată spre mijloc și un pod supraetajat ca fundal. Cadrul scenografic a cedat ceva din frumusețea lui autonomă, în favoarea spațiului de joc: conflictul spectacolului, despuțat de orice elemente exterioare, va câștiga astfel, poate în organicitate.

Actul I mai ridică încă o mulțime de probleme. Scrisoarea pe care o primește Gloucester (Gheorghe Cozorici) de la Edmund (Traian Stănescu), rostită la rampă, lung și monoton, aduce în spectacol o notă de vestust. Se încearcă împărțirea ei pe fraze și rostirea în grup, se încearcă amănțul prin port-voce, se încearcă, se încearcă... Nimic pînă acum nu duce încă la rezultatul dorit. Costel Constantin (Kent) îl înfruntă pe Lear odată, și vocea îi joacă o festă, încă odată, și timbrul i se pare spart, „ton de cap”: a treia oară și replica câștigă în intensitate.

Regele Franței (Matei Gheorghiu) și Ducele de Burgundia (Liviu Crăciun) nu-și găsesc încă o intrare firească, comodă, în scenă. Mario Rellini — ilustratorul muzical — după ce a încercat un număr nesfârșit de gonguri ale Teatrului Național, pentru a puncta replicile interpretelor, înprumută acum, în sfârșit, unul de la Teatrul de Co-

medie. Vibrația lui se întinde pe toată durata parcurgerii scenei de către interpreți, în clișa solemnă a sosirii regelui. Rellini declară însă că cele mai reușite momente ale unui ilustrator muzical sînt într-un spectacol momentele de liniște. Astfel încît nu se știe încă, dacă gongul Teatrului de Comedie nu va fi transportat la reședință, spre amărăciunea domnului Pompiliu, regizorul de culise, al cărui zel ar merita desigur mai multă recunoștință.

La sfîrșitul fiecărei repetiții, un grup de actori tineri și de studenți ai I.A.T.C. rămîn în teatru. Singuri, băieții fac improvizatii libere pentru scena furtunii, scenă care va fi desigur momentul lor de mare încercare.

Despre calitatea viitorului spectacol al lui Radu Penciulescu este încă prematur să vorbim. Spectacolul înseamnă unitate și adeseori pînă în avant-premieră acest lucru nu poate fi surprins în componentele montării.

Impresionant acum, la repetiții, este doar marele Spectacol al disponibilităților actorului. Și după participarea la această de fiecare dată insolită reprezentare, ideea lui Ingmar Bergman de a introduce repetițiile publice pentru iubitorii de teatru, mi se pare plină de firese, și de reciprocă câștiguri poate, atât pentru sală cît și pentru scenă.